

»Det oftest stillede spørgsmål til lærere i dag er: 'Hvad har det med os at gøre?' Det er et legitimt spørgsmål, men det er ikke det eneste kriterium for viden. Der er en masse spændende viden, der ikke nødvendigvis har noget med dig at gøre. Det er lidt ligesom at overføre 'like'-knappen til din livssituation – og så bruge 'like'-knappen hele tiden.«

Thomas Ziehe

ET NYT BUD PÅ FORANDRINGSLÆRING

Af ASTERISK-REDAKTIONEN

Vi lever i en tid, hvor alting er i konstant forandring – den flydende modernitet, som det hedder hos den polsk-engelske sociolog Zygmunt Bauman. Det stiller nogle vidtgående krav til vores læring, ikke bare i skolen og uddannelserne, men overalt og gennem hele livet.

Den konstante forandring aktualiserer begrebet transformativ læring. Det mener professor emeritus Knud Illeris fra Aarhus Universitet, der er aktuell med den nye bog 'Transformativ læring og identitet'.

JESPER BUCH PAIS

Transformativ læring er blevet et internationalt nøglebegreb, som Knud Illeris gennemanalyserer i sin nye bog og knytter til kravet

om den moderne identitet, der hele tiden skal balancere mellem stabilitet og fleksibilitet.

Identitet, unges selv-verden og transformativ læring blev flittigt debatteret, da Knud Illeris sammen med to andre læringsteoretikere – den tyske professor Thomas Ziehe og den svejtsiske forfatter Etienne Wenger – trak fuldt hus til stor konference om 'Transformativ læring og identitet' på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet i begyndelsen af 2013.

På www.edu.au.dk/transformativlaering kan du se forelæsninger og præsentationer fra konferencen.

HVAD ER TRANSFORMATIV LÆRING?

Begrebet transformativ læring er blevet et hit inden for moderne læringsforståelse. Det har længe været veletableret i lærings teori og praksis i USA og Canada, og i de senere år har begrebet fået stadig større udbredelse og gennemslag i Europa, også i Danmark.

Men hvad betyder det? Og hvor kommer begrebet fra? Læringsteoretiker **Knud Illeris** står bag den nye bog 'Transformativ læring og identitet', hvor han beskriver begrebets historie og udvikler en ny, bredere definition af begrebet.

Knud Illeris definerer transformativ læring som

"al læring, der indebærer ændringer i større eller mindre dele af identiteten". Hensigten er at skabe muligheder for en bredere forståelse af de forhold og krav, som knytter sig til en mere avanceret og personlig livslang læring, udvikling og selvforståelse, og som stilles til os alle i modernitetens globaliserede, individualiserede og flydende samfund.

Knud Illeris anser det for givet, at verden og den menneskelige tilværelse også fremover vil ændre sig – og formodentlig med en stadig stigende hastighed. Presset på det enkelte individ vil være stigende – herunder på

kapaciteten til at ændre og tilpasse sig i forhold til udviklinger, der ikke kan forudses, og det vil sige i forhold til transformativ læring.

Vi er allerede på mange områder derhenne, hvor vores "stenalderhjerner" har svært ved at følge med – dvs. at den biologiske udvikling af hjernens kapacitet ikke kan klare mere med hensyn til, hvad vi individuelt skal vide, kunne, forstå og håndtere. Og ikke mindst hvor meget forandring vi kan magte. Derfor bliver spørgsmålene om transformativ læreprocesser og identitetsudvikling ifølge Knud Illeris til helt afgørende omdrejningspunkter for fremtidens udvikling.

Med afsæt i Illeris' nye bog er her et kort rids over fire vigtige bidrag til udviklingen og udbredelsen af begrebet transformativ læring:

1950'erne: **CARL RODGERS & SIGNIFIKANT LÆRING**

I 1950'erne kom psykologen og psykoterapeuten Carl Rogers med begrebet 'signifikant læring', som ligger tæt op ad transformativ læring. Ifølge Carl Rogers drejer det sig om læring, som involverer en forandring i selvets organisation, og det er den eneste form for læring, der virkelig gør en forskel. Signifikant læring kan dog både være truende og udfordrende for den lærende og kræver derfor et trygt og tillidsfuldt læringsmiljø.

1970: **PAULO FREIRE & DE UNDERTRYKTES PÆDAGOGIK**

Et andet bidrag til begrebets udvikling kom fra slutningen af 1960'erne, hvor en række bevægelser arbejdede med at gøre op med samfundets uretfærdighed og skævhed.

Den brasilianske voksende Paulo Freire spiller en vigtig rolle i de folkelige og frigørende bevægelser, og hans bog 'De undertryktes pædagogik' er blevet solgt i over 700.000 eksemplarer verden over, hvilket muligvis gør den til den mest læste bog om uddannelse og pædagogik nogensinde.

HER ER **UDDRAG** FRA DE TRE **LÆRINGSTEORETIKERES** FORELÆSNINGER

SE FORELÆSNINGERNE PÅ:

www.edu.au.dk/transformativlaering

»Det er svært at lære latin, og det er svært at lære integralregninger, men selv om man tager sig selv i nakken, er det ikke transformativ læring. Det er ikke transformativ læring, medmindre det at lære ny viden også ændrer os.«

Knud Illeris, professor emeritus, Aarhus Universitet, og forfatter til en lang række bøger om læringsteori og voksenuddannelse. Bogaktuel med 'Transformativ læring og identitet'.

»I et quiz-tv-program var der en fyr i begyndelsen af 20'erne, der fik spørgsmålet 'Hvornår blev den tyske D-Markt indført?'. Spørgsmålet forvirrede fyren, og han svarede med en vis indignation: 'Hvordan kan jeg vide det? Det skete før min tid!'. Han kom altså med den ide, at han kun kan vide, hvad han personligt har oplevet.«

Thomas Ziehe, professor i uddannelsesforskning ved Leibniz-universitetet i Hannover. Hans forståelse af udviklingerne af de unges situation i de senmoderne samfundsformer har gennem mere end 30 år gjort ham til en populær foredragsholder.

»Hvis du boede i en lille by i Danmark for 500 år siden, ville du bo i et simpelt fællesskab. I dag er antallet af fællesskaber, som du bliver konfronteret med, enormt.«

»'Hvem er jeg?' – det bliver det centrale lærings spørgsmål i det 21. århundrede. Identitet er din største og dybeste ressource.«

Etienne Wenger, svejtsisk forfatter og konsulent. I 1991 udgav han sammen med Jean Lave den banebrydende bog 'Situeret Læring', og i 1998 videreudviklede han sin egen tilgang i bogen 'Praksisfællesskaber'.

FOTO: JESPER BUCH PAIS

Freires arbejde handler i udgangspunktet om at forbinde læseundervisning af fattige, analfabetiske brasilianske landarbejdere med politisk bevidstgørelse, men kommer senere til at omhandle undertrykte befolkningsgrupper i andre lande.

Hos Freire kommer aktiv, problemorienteret og handlingsrettet læring til at omfatte udvidelse og forandring af de lærendes forståelse og handlemuligheder, der kan modvirke de praktiske og samfundsmæssige forhold i deres undertrykte situation.

1978: **JACK MEZIROW & KVINDEFRIGØRELSE**

Selve begrebet transformativ læring blev lanceret af 1978 af den amerikanske professor i voksenuddannelse Jack Mezirow. Begrebet drejer sig her i udgangspunktet om at skabe *mening* i sin tilværelse.

I 1970'erne, hvor kvindfrigørelse for alvor kom på

dagsordenen, arbejdede Jack Mezirow bl.a. med en større undersøgelse af kvinder, der var gået i gang med forskellige former for voksenuddannelse. For flere af kvinderne kom det til at medføre væsentlige ændringer i deres selvforståelse og livsforløb.

»**Det** var disse dybtgående personlige gennembrud, der havde appelleret til Mezirows store interesse for læringsforløb, som er i stand til at skabe kvalitative ændringer i voksne menneskers omverdens- og selvforståelse.« skriver Knud Illeris. Mezirow er stadig sjælen i diskussionen om transformativ læring.

1980'erne & 1990'erne: **BIOGRAFISK LÆRINGS- TILGANG**

Særligt i Tyskland udvikles der i løbet af 1980'erne og 1990'erne en såkaldt biografisk lærings tilgang, der overordnet opfatter læring som en fortsat erfaringsudvikling ud fra – og tilpasning til – den enkeltes livsforløb. En central skikkelse er den tyske sociolog Peter Alheit, der introducerer begrebet 'transitorisk læring', som han

dog senere ændrer til 'biografisk læring'. Begrebet står for læring, der omfatter eller har karakter af en ændring i biografien, det individuelle livsforløb eller identiteten.

Ifølge Knud Illeris er biografisk læring mere eller mindre det samme som en ændring i selvets organisation.

Kilde: Knud Illeris: Transformativ læring & identitet. Samfundslitteratur, 2013.